

Ježíš třese (farizei) námi

Šest okruhů rozhovorů mezi Ježíšem a farizei — jejich třísky a naše trámy.

1 Mezi farizeji byl člověk jménem Nikodém, člen židovské rady. **2** Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl mu: „Mistře, víme, že jsi učitel, který přišel od Boha. Neboť nikdo nemůže činit ta znamení, která činíš ty, není-li Bůh s ním.“ **3** Ježíš mu odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží.“ **4** Nikodém mu řekl: „Jak se může člověk narodit, když je už starý? Nemůže přece vstoupit do těla své matky a podruhé se narodit.“ **5** Ježíš odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího. ... **14** Jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak musí být vyvýšen Syn člověka, **15** aby každý, kdo v něho věří, měl život věčný. **16** Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“

Jan 3,1–21 (výběr)

Nikodém

Schůzka

- Četli jsme o tajné schůzce... dvou profesorů.
- Pod rouškou tmy přichází velevážený farizeus, elitní profesor Nikodém za venkovským mistrem Ježíšem, který krátce před schůzkou nakráčel do chrámu v Jeruzalémě, překvapivě se choval, jako by mu chrám patřil, a vyhnal kupce.
- Farizeové ale nejsou popuzení a reagují s respektem. Nikodém mluví za své kolegy: „Mistře (pane profesore), víme (já a moji kolegové), že jsi učitel (jako my), který přišel od Boha.“ To je hodně silný výrok. A proč jsou si tak jisti? „Neboť nikdo nemůže činit ta znamení, která činíš ty, není-li Bůh s ním.“
- Ježíšem autorita Nikodéma nijak neotřásla — naopak, Nikodém se najednou stává žákem, kterého Ježíš učí.
- A říká, že kdo chce zakusit realitu Božího království, jejich zbožnost nestačí. Je potřeba, aby se stalo něco nadpřirozeného — aby se znovuzrodil. Aby se nenarodil jen jako se rodí lidé, jako děti pozemských otců, ale aby se narodil z Boha.
- Ježíš Nikodémovi nasází takovou nálož otázek a materiálu plného odkazů na proroky, že jej z toho musela ještě pár dnů bolet hlava. Je potřeba začít od nuly — narodit se znovu. Ježíš šel s Nikodémem rovnou k jádru, odhalil mu dokonce náznak ukřižování a vzkříšení...
- Hádám, že i s ostatními by rád Ježíš vedl takový rozhovor — ale mnozí farizeové, které potká, ještě zdaleka nejsou připraveni. S mnohými je potřeba nejdříve zatřást — použít co nejsilnější výrazivo, aby je probral.
- **A právě tahle zatřesení si dnes probereme.**

Opakování: Učitelé

- Minule jsem se pokusil vykreslit farizeje jako horlivé učitele, kteří měli lví podíl na tom, aby generace kolem Ježíše znaly Písmo a vyhlížely mesiáše. Farizeové tím Ježíši připravovali půdu.
- Chtěli i chudého sirotka naučit Písmu, aby už lid nepopouzel Boha svou neposlušností. Vyhlíželi zachránce, mesiáše, a svou poslušností se dokonce snažili jeho příchod urychlit. Vnímali celý národ jako svatý lid náležející Bohu, jako království plné kněží — což je povolání, které patří díky Kristu i nám.

Pojetí

- Tolik chvály na běžně tak negativně vnímanou skupinu lidí asi čekal málokdo 😊
- Dnes se každopádně dostaneme i k té negativnější stránce — ale ne proto, abychom si na nich smlsli. Budeme sledovat, jak Ježíš identifikuje jejich třísky v oku, abychom my přitom měli možnost odhalit trámy ve vlastním oku.
- Takový je Ježíšem doporučený postup. Obecné jednoslovné pravidlo zní: „Nesud'te!“ Tak začíná Ježíš svou promluvu na dané téma. „Nesud'te! Abyste stejně přísným soudem nebyli souzeni sami.“
- Běžně se kázání zaměří vždy na jeden rozhovor mezi Ježíšem a farizei — mě proto lákalo podívat se na přehled všech těch rozhovorů a udělat si přehled témat, která se řeší a opakují.
- Mám pro vás 6 okruhů. Není jich 7, protože na snahu o úplnost mi zdaleka nestačí minutáž 😊

1/ Bourání plotu

- Rabín Eliezer se pře s rabíny o jednom ze zákonů, a i když se na podporu jeho výkladu stane několik zázraků, ostatní rabíni mu stále odporují. Nakonec rabi Eliezer řekne: „Pokud se zákon shoduje se mnou, ať je to prokázáno z nebes.“ I vyšel hlas z nebe a řekl: „Proč se přete s rabínem Eliezerem, když se zákon ve všech věcech shoduje s ním?“
- Rabi Jeremiáš ale hlasu z nebe odporuje slovy: „Ano, byl to Bůh, kdo zjevil svůj zákon, ale výkladem zákona byli pověřeni lidé. Proto ani samotný Boží úsudek nemůže převážit nad shodou rabínů.“ Bůh, když to uslyšel, začal se smát: „Mí synové Mě přemohli, Mí synové Mě přemohli!“
- To je hezký a veselý příběh z Talmudu — akorát že Ježíš do něj krapet hází vidle. Rozhodně nemá postoj: „důležité je, jak vykládáte zákony vy jako skupina rabínů, a kdo jsem já, abych vám do toho mluvil“.
- Běžně to se zákony chodí takhle: běžný Izraelita ví, že např. sobota je den odpočinku — co to ale reálně znamená v každodenním životě? K výkladu jsou tu rabíni — ti diskutují a dojdou k určitému závěru. Aby si ale byli jisti, že lid nepřekročí Boží přikázání, raději o chlup nařízení zpřísní. Vystaví tak **plot z vlastních přikázání kolem samotného zákona**.
- Ježíš jim ten pečlivě vystavěný plot kolem zákona nabourává. Odporuje, že názory rabínů nejsou na stejné rovině s Božími zákony.
- **Uzdravování v sobotu:** rabínská tradice otců říká, že v sobotu je dovoleno uzdravovat, jen pokud jde o záchranu života — to se ale zjevně nevztahuje na muže s ochrnutou rukou. Proto farizeové mlčí, když před nimi

Ježíš stojí s tímto pacientem a ptá se jich, jestli je dovoleno v sobotu uzdravovat. Je smutné, že mlčí — a ještě smutnější, že farizeje neobměkčí ani samotný zázrak.

- **Mytí rukou:** Ježíšovi učedníci si obřadně nemyjí ruce před jídlem — zákon to vyžaduje jen po kněžích před obřady v chrámu, ne po běžných lidech. Jenže farizeové to v Mišně zdůvodňují: když není chrám, i kněží by časem mohli obřadné mytí rukou opomíjet — tak pojďme raději jako celý národ přijmout tento úkon, abychom pomohli kněžím jej udržet.
- **Korban:** horlivý farizej může říct: vyhlašuji korbán nad tímto domem — je tedy oddělený pro Boha a službu jemu. To vypadá krásně zbožně — až na to, že ten dům zajišťoval rodiče na důchod. Přitom „cti otce a matku“ je přikázání v zákoně, zatímco korbán je jen ústní tradicí.
- Když jsem byl teenager, sepsal jsem si s Bohem vlastní smlouvu. Přesně takový plot jsem si stanovil ve vztahu k holkám — přece jen jsem byl vedoucí mládeže a chodilo k nám dost i nevěřících, velice sympatických holek, a tak jsem před Bohem řešil, kde jsou jaké hranice. Problém by ale byl, kdybych začal jako zákon tohle vnucovat ostatním mládežníkům.
- **Point pro nás:** buďme opatrní, pokud nějaké své ploty tlačíme ostatním jako zákon: každý správný křesťan se musí takhle oblíkat, tohle číst, na tohle se nekoukat... Naše zákony mají totiž často chyby. Ježíš nebyl úplně příznivce ochranných plotů vnucovaných všem.

2/ O zbožném hlupákovi

- Víte, že farizeové napsali knížku, ve které sami sebe kritizují? To mi přijde super 😊 V základu totiž Talmud vychází z farizejské tradice a překvapivě v něm najdeme opakovaně kritiku několika typů farizeů. Jedním z nich je právě **„chasid šote“ — zbožný hlupák.**
- Dle Talmudu chasid šote vidí tonoucí ženu, ale protože tuší, že je spoře oděná a že to není jeho žena, nemůže se jí dotknout a musí si chránit oči. Raději tedy odvrátí zrak a nechá ji utonout.
- Připomíná vám to některé z Ježíšových podobenství? Ježíš vypráví podobenství o milosrdném Samařanu zákoníkovi — pravděpodobně farizeovi. V příběhu pak máme kněze a levitu, kteří vidí zbitého člověka, ale aby se vyhnuli rituálnímu znečištění, jen kolem něj projdou.
- To je extrém, kdy pro zbožnost je člověk ochotný obětovat druhé, nebo jen zdravý rozum.
- Např. když Ježíš jde s učedníky obilným polem a učedníci utrhnou klas, promnou ho v ruce, aby oddělili zrníčka, a snědí je — farizeové na to: ááá, zajišťují si potravu, a to se v sobotu nesmí! Trošku je paroduji, ale jen zbožný hlupák si může myslet, že tohle je práce.
- Patří sem ale i ti, kdo jsou tak zbožní, až jsou úplně nesnesitelní — zamračení, protivní, zarputilí. Není v nich ani kousek lásky k druhým. Znají Písmo do hloubky, aby pak Písmem mohli druhé tlouct po hlavě.
- Ježíš takový nebyl — ti nejpohrdanější ve společnosti utíkali k němu. Pamatujete na jeho hostinu s celníky? Miloval je. Nikoho netloukl po hlavě moralistickými proslovy.

Ženě přistižené při cizoložství nedal
přednášku — řekl: ani já tě neodsuzuji — jdi a
už nehřeš.

- **Ted' přemýšlejte každý sám za sebe: je
druhým s vámi dobře?**

3/ Šammaj a Hillel

- Dva velcí farizeové a rabíni Šammaj a Hillel zesnuli v čase Ježíšova dětství. Nechali po sobě ale dvě velké farizejské školy, které se od sebe výrazně lišily — a farizeje zajímalo, na kterou stranu se Ježíš přiklání.
- **Šammaj** pocházel z bohaté rodiny a měl všechn čas i prostředky na studium Písma a plnění i nejpřísnějších standardů zákona — ke druhým byl neústupný a běžným člověkem pohrdal.
- **Hillel** byl člověkem z lidu — zažil těžkosti chudých a dokázal s nimi soucítit. Při výkladu Písma a zákonů měl tendenci k milosrdnějšímu přístupu, přijímal i ty více na okraji společnosti.
- Máme tedy jasného favorita, ne? Ježíš byl jasný hillelovec. Můžeme s klidným svědomím odsoudit Šammaje jako toho zlého farizeje. Jenže zase: takhle jednoduché to není — například v případě otázky rozvodu se Ježíš přikláněl na stranu Šammaje.
- **Rozvod:** pamatujete, když se farizeové přišli zeptat Ježíše na palčivou otázku dne — kdy je možné se s ženou rozvést? Otázka je položena tak, že si má vybrat mezi přístupem hillelovců a šammajovců. Méně striktní hillelovcí říkají, že takřka cokoli může být legitimním důvodem k rozvodu: studené jídlo na stole, zachmuřená tvář.
- Ježíš ve své odpovědi nejdříve vzpomene na ideál nerozlučného páru a dodá, že Mojžíš dovolil rozvodový lístek, ale byl to ústupek kvůli tvrdosti srdce lidí. Hlavně ale Ježíš ví, že rozvod pro ženu znamená v té době katastrofu — skoro jistý pád do chudoby — a přiklání se k přísnějšímu výkladu zákona, který

neposílá ženy jen tak pro nic za nic do chudoby. V tomto případě tedy vybírá „nemilosrdného“ Šammaje, který je v této otázce překvapivě milosrdnější než kolega.

- **Nejde o strany, jde o slitování.**

4/ Hra na zkratku

- Jednou jeden pohan přišel nejprve za Šammajem a poté za Hillelem s výzvou, aby ho naučili celou Tóru, zatímco bude stát na jedné noze. Šammaj, známý svou přísností, ho odmítl. Hillel však, proslulý svou trpělivostí a laskavostí, výzvu přijal a slavně odpověděl:
„Co sám nesnášíš, nečiň druhému. To je celá Tóra; zbytek je výklad — jdi a uč se.“
- Ježíš se do téhle hry na zkratku taky pustil. Matouš 7,12: „Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak jednejte vy s nimi; v tom je celý Zákon i Proroci.“ To stejné — jen pozitivně formulované a aktivní. Nejde o zákazy, ale o výzvu k tomu, co máme aktivně dělat.
- Pozdější shrnutí zní krapet jinak (Mt 22,37–40): začal modlitbou Šema — miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, duší, silou (jen místo silou řekne myslí) — a pak pokračuje: miluj bližního. **Na těchto dvou přikázáních spočívá celý Zákon i Proroci.**
- Zákon i proroci tu tedy spočívají na lásce — o tom je celý Zákon i Proroci. Žalmy taky. O vztahu mezi Bohem a člověkem a lidmi mezi sebou.
- A máme tendenci říct: no jo, ale Nová smlouva je narozdíl od staré o milosti. Ne. Stará smlouva celou dobu počítá s přestupky — oběti jsou prosbou k Bohu a svátek Jom kipur také všem připomíná, že Bůh je milostivý, a proto jim odpouští. **I stará smlouva je o milosti.** Je možné, že to nějaký farizej nepochopil, ale o tom to vždy bylo — ne o rigidních úkonech bez srdce. Láska a milost.
- Nezahazujme Starý zákon jako něco zastaralého — z něj Nový zákon vychází. Nový zákon je jakoby jednou poslední kapitolou

knihy, kde všechno vrcholí — ale není dobrý nápad vzít knížku a číst si jen poslední kapitolu. Ten velký příběh pak člověku unikne.

5/ Herectví

- Běžně za slovem pokrytectví vnímáme toho, kdo káže vodu a pije víno — sám nedělá to, co káže druhým. Ale slovo *hypocritas* použité v Písmu znamená trochu něco jiného — vychází z řeckého slova, které znamená **herec**.
- A právě to byla Ježíšova výtka k nim — neustále na veřejnosti hráli divadlo: když se postili, tvářili se neskutečně zkroušeně (já tak trpím, já jsem takový hrdina); modlili se na veřejnosti tak, aby to všichni viděli; chodili příkrčení, aby ukázali, jak jsou pokorní — to bylo součástí role.
- Měli i kostýmy jako herci: „Dávají si zhotovovat zvlášť široké modlitební řemínky a zvlášť velké štrápce na šatech...“
- Součástí role hrdinů bylo vychutnávání si určitých výhod: „mají rádi čestná místa na hostinách a přední sedadla v synagogách, mají rádi pozdravy na ulicích, a když jim lidé říkají ‚mistře‘“.
- Součástí povolání farizeů bylo hledat si učedníky — a to byli na začátku ti horlivci, kteří chtěli taky žít zbožně. Jenže farizeové je naučili všem těmhle hereckým výkonům a samotnou niternou zbožnost a lásku k Bohu tím v lidech dusili.
- **Nic nehrajme — jde o komůrku. Jde o to, co se odehrává mezi námi a Bohem v skrytu.**

6/ Dotaz Jana Křtitele

- Jan Křtitel poslal svoje učedníky, aby přišli ke Kristu a veřejně se ho zeptali: „tak jsi ten, na koho čekáme? Jsi ten zachránce, kterého předpovídali všichni proroci?“ A Ježíš na to přede všemi vypočítal znamení, která mesiáše provázejí, a řekl, že všechna naplňuje. Kolemstojící si museli říct: takže je to pravda — konečně někdo na rovinu pojmenoval to, co všem bzučelo v hlavě.
- Naprosto stejnou službu prokázali farizeové Ježíši, když řekli: „kdo může odpouštět hříchy, než Bůh?“ A všichni si řekli: no jo — takže kdo jiný tu přede mnou stojí než sám Bůh! Pro nalomené posluchače bylo skvělé, že tahle poznámka zazněla — s tou otázkou v hlavě odcházeli domů. Viděli uzdravení, které stvrzovalo to, kým byl.

Proč je Ježíš tak přísný

Proč tito hrdinové schytávali tolik kritiky od Ježíše?

- Za prvé proto, že si to zasloužili 😊
Potřebovali, aby s nimi někdo zatřásl. Vždyť oni byli ti, kdo učili ostatní. A Jakub varuje: nechtějte být všichni učiteli — vždyť víte, že budete souzeni přísněji.
- Učitelé by neměli svá pravidla stavět na roveň Božím zákonům. A měli by rozumět, že jde v tom všem o věci srdce, ne o mechanické konání předepsaných skutků.
- Jako učitelé měli vliv na spousty lidí — a právě proto bylo potřeba, aby se jim Ježíš tolik věnoval. Aby ti, kdo vedou lid, nebyli slepí. Ježíš s nimi pracuje — podobně jako s učedníky — diskutuje s nimi, učí je.
- Ježíš byl poslán ke ztraceným ovčím z domu Izraele. Na prvním místě k těm posledním z posledních v celé společnosti — zraněným, chudým, ztrápeným, znaveným. Ale i farizeové byli ztracenými ovci a Ježíš se ty tvrdohlavé berany snažil nasměrovat správným směrem. Musel k tomu použít krapet silnější slova než u jiných, protože ani nevěděli, že bloudí.
- Vlastně mi přijde mnohem děsivější, že se Ježíš nevěnuje saduceům, kteří na tom byli mnohem, mnohem hůř. A asi to ani moc nešlo. S farizeji Ježíš často diskutoval a často je naštvál — ale když zkřížil cestu saduceům, do 14 dnů visel na kříži.
- **Zatřesení měla vést k tomu, aby jednou mohli přijmout ty hlavní lekce — ty, o kterých se bavil Ježíš s Nikodémem:** o tom, že Ježíš musí umřít a být povýšen jako tehdy Mojžíšův had na poušti, aby lidé byli

zachráněni — aby se stala ta nadpřirozená
věc: že se člověk narodí znovu.

Ježíš třese (farizei) námi · 2025 · volné pokračování talku Farizeové — učitelé